

**FRED DAS &
JEROEN TERLINGEN**

DE SPONSOR

Moord op het North Sea Chess Tournament

NEW IN CHESS

Proloog

Zaterdagmiddag 14 januari, De Brinkhof

Godfried had vergeten zijn badge op te spelden, maar de kleerkast met het dopje in zijn oor herkende hem gelukkig. De bewaker opende de toegangsdeur tot de toernooizaal net ver genoeg om Godfried met ingehouden buik binnen te laten glippen. Geruisloos schoof hij achter de tafel, waar de hoofdscheidsrechter en zijn assistent hem geen blik waardig keurden. Nou zeg, ze mochten wel eens wat vriendelijker zijn. Mede dankzij zijn centen konden ze dit circus draaiende houden. Als hij niet jaarlijks een ton fourneerde, konden ze de volgende keer een schuur huren en spelers aantrekken waar geen hond op afkwam.

Godfried maakte zijn riem een gaatje lossen en begon zoals altijd aan het begin van een nieuwe speelronde de deelnemers te observeren. Zou de rustdag hun goed hebben gedaan? Vanaf nu ging het erom spannen. Aan de kop van de ranglijst stonden drie spelers met evenveel punten. Zijn jonge landgenoot Christian N’Koulou uit Hoogeveen, Park Myung-hee uit Noord-Korea en Salvatore Biancucci, de Italiaanse grootmeester die buiten de speelzaal werd vergezeld door een secondant die doorlopend met haar boezem pronkte.

Zijn blik rustte net op de frêle Noord-Koreaanse, toen

Godfried werd afgeleid door onrust onder het publiek. Wat was dat nou? Van achter de glazen wand drong geen geluid door, maar hij zag de toeschouwers overeind komen, elkaar aanstoten, wijzen... En toen ontdekte hij het ook. De stoel tegenover Esther Sivok, een spichtige schaker uit Praag, was leeg. Aan het vlaggetje met de *stars and stripes* te zien had Simon Berliner daar moeten zitten, maar waar was hij dan? De Tsjechische wist zich duidelijk geen raad met de afwezigheid van haar tegenstander en keek hulpeloos om zich heen.

De onrust bij de toeschouwers sloeg over op de spelers. Biancucci maakte theatrale gebaren naar de toernooileiding. Alexandr Barowski uit Oekraïne gebaarde demonstratief naar de klok. Alleen de Noord-Koreaanse bleef geconcentreerd achter haar bord zitten. Ze gebruikte haar handen als oogkleppen, alsof ze zo het rumoer om haar heen buiten kon sluiten. Haar tegenstander Valeri Kerzjakov, een Rus met een ongewoon wit gezicht, had met e3 geopend en nu moest ze beslissen of ze net zo passief zou reageren of voor een aanvallende variant zou kiezen.

Park stond al het hele toernooi in het middelpunt van de belangstelling. Zoals China en de Verenigde Staten ooit diplomatiek contact zochten door hun tafeltennisers tegen elkaar te laten spelen, zo had Noord-Korea voor het eerst in de geschiedenis een schaakster naar een westers toernooi afgevaardigd als teken dat het land zijn isolement wilde doorbreken.

Godfried stond op en trok zijn riem weer strakker. Een afwezige schaker was niet uniek. Hij had gelezen over de extravagante Bobby Fischer, die tijdens zijn tweekamp met Boris Spassky om de wereldtitel in de tweede partij wegbleef omdat de camera's in de speelzaal hem ergerden. Op het moment dat de partij moest beginnen zette de scheidsrechter zijn schaakklok in werking en Fischer verloor de partij door tijdsoverschrijding. Nadat zijn

eisen waren ingewilligd en de apparatuur was verwijderd, maakte hij op onnavolgbare wijze zijn achterstand goed en werd hij wereldkampioen.¹ Insiders suggereerden dat Fischer een rel had uitgelokt om zijn superioriteit te bewijzen. Maar zo iets zou Simon Berliner, een slungel met een warrige haardos, nooit doen. Hij was geen paranoïde excentriekeling, maar eerder een verlegen binnenvetter.

‘Geurt, je moet Berliners klok gewoon laten doorlopen en tegen de anderen zeggen dat ze verder moeten spelen. Sneu voor de Tsjechische, maar ze houdt er in ieder geval een gewonnen partij aan over.’

Hoofdscheidsrechter Geurt Plomp oogde nog chagrijniger dan hij gewoonlijk al deed.

‘Ik ken de reglementen’, beet hij Godfried toe, ‘maar kijk dan zelf. Behalve Park zit niemand meer op zijn plaats. Ik wil weten waar Berliner uithangt. Laat iemand in het hotel zijn kamer gaan controleren. Misschien heeft hij zich verslapen, of is hij ziek, of zit hij op een bankje in de duinen omdat hij bij een ochtendwandeling zijn enkel heeft verzwikt.’

Zijn assistent haastte zich de speelzaal uit en Godfried slenterde achter hem aan. Hij snakte naar koffie, maar dat zou niet simpel worden. Want ook de toeschouwers, die vanachter het glas en op monitoren de matches volgden, stroomden naar de koffiekamer, nu niemand een stuk verzette.

Dan maar niet.

Godfried plofte neer op een van de banken en frommelde weer aan zijn riem. Hij moest nu toch echt wat kilo's kwijt. Dankzij zijn maatkostuum viel zijn overgewicht niet op, maar gisteren, bij Anja, was hij domweg adem tekort gekomen. Ieder jaar sprak hij met haar af tijdens de rustdag van het schaaktoernooi. Telkens in een ander, exclusief restaurant. Deze keer had hij een tafel gereserveerd in Yamazato, het restaurant van het Okura

Hotel, waar ze herinneringen ophaalden aan hun lucratieve samenwerking.

Toen Anja nog in loondienst werkte, was ze zijn rechterhand bij de internationale contracten die zijn bedrijf afsloot. Later was ze voor zichzelf begonnen, in een torenflat aan de Zuidas. De afgelopen maanden had ze bemiddeld bij de verkoop van zijn onderneming aan een Japanse multinational. Nog een jaar moest hij de overname in goede banen leiden en dan hij was vrij man.

Aan het einde van de avond keken ze naar de lichtjes van Amsterdam vanuit de bar op de 23ste verdieping. Hij had zijn arm om haar heen geslagen en *'Advocaatje, leef je nog...'* geneuried. Toen ze nog intensief samenwerkten, gingen ze intensief met elkaar naar bed. Nu nog maar hoogst zelden en vanmorgen wist hij weer waarom. Geradbraakt was hij. Anja had tactvol gezweven, maar Godfried nam zich voor de zoveelste keer voor zijn abonnement op de sportschool nu eindelijk te gaan gebruiken.

Gebeurde er nog wat?

Ook in een ruimte barstensvol gonzende mensen kon je moederziel alleen zijn, dat was voor Godfried geen nieuwe ontdekking. Maar hij merkte al het hele toernooi dat de geestdrift, die hem doorgaans bezielde tijdens de jaarlijkse onderbreking van zijn dagelijkse routine, flakkerde als een kaarsje in een tochtige kerk.

Tot nu toe had zijn onderneming het toernooi gesponsord. Maar zijn bedrijf was verkocht. Wilde hij voortaan een ton uit eigen zak betalen om aanspraak te blijven maken op dezelfde voorrechten? Als een van de belangrijkste sponsors van het North Sea Chess Tournament werd hij ondergebracht in het spelersshotel. Als hij wilde, at hij met de toernooirectie. In de toernooizaal mocht hij aanschuiven bij de deelnemers en de wedstrijdleiding. Allemaal privileges die hem in staat stelden van dichtbij te beleven hoe de spelers en hun entourage zich

binnen en buiten de toernooizaal gedroegen en met elkaar omgingen. Inmiddels lagen er wel zes of zeven aantekenboekjes in zijn schaakbibliotheek thuis, vol krabbels over het soms potsierlijke en soms ook doortrapte gedrag van de grootmeesters en de mensen met wie zij zich omringden. Hij herinnerde zich een van zijn eerste toernooien, in 2003, toen de aantrekkelijke moeder van 's werelds jongste grootmeester – Joeri Zjirkov uit Litouwen – de aanstaande tegenstander van haar zoon verleidde. De volgende ochtend zat die arme man als een zombie achter zijn bord en verloor hij kansloos. Hij moest grinniken toen hij dacht aan die wonderlijke Svetozar Gligorić, een grootmeester uit Servië, die verslaafd was aan chocomel. Als hij te goed presteerde, zorgden zijn tegenstanders ervoor dat zijn drankvoorraad uit de ijskast verdween. En hoe heette die kwajongen ook al weer, die last van zijn rug had – of dat simuleerde – en toestemming kreeg om liggend op een massagetafel zijn partijen af te werken? Hij won alles op het Interpolistoernooi in Tilburg, omdat zijn opponenten door de ongewone situatie van slag raakten. Kom, hij zag hem voor zich... 's avonds altijd aan het tafelfoetballen..., een beetje bolle kop..., haar tot op zijn schouders...Tony Miles! Bijgenaamd de Russendoder. Later werd hij in een inrichting opgesloten.

De melancholie die Godfried al de hele week plaagstoten toediende, veroorzaakte nu pijnscheuten.

Waar was de tijd gebleven dat Jan Timman en Hans Böhm een paar kratjes pils in hun busje laadden en met een sliert groupies achter zich aan van toernooi naar toernooi zwierven? Het leek wel of de nieuwe generatie steeds braver werd. Zo'n N'Koulou was de hele avond met een paar leden van zijn Drentse schaakclub spelletjes aan het doen. Of hij zat achter zijn laptop te analyseren en als hij die dichtklapte, ging hij naar bed. Op de openingsavond van het toernooi had hij aan Valeri Kerzjakov gevraagd

wat hij vond van de nieuwe FIDE-voorzitter, die dankzij steun van president Vladimir Poetin – en met staatsomkoperij – Garry Kasparov had verslagen in de strijd om het voorzitterschap van de internationale schaakbond. Vroeger leidde zo'n vraag tot een geanimeerde discussie en hadden ze elkaar om beurten van een koude wodka voorzien. Nu mompelde de bleke Rus dat hij zich afzijdig hield van politiek en had hij om een glas warme melk gevraagd. Warme melk!

Alleen Halldórsson was nog dezelfde. Die had net als hij een poging ondernomen met de Koreaanse aan te pappen en toen dat niet lukte geprobeerd de voluptueuze secondant van Biancucci te versieren. Morgen bij het ontbijt moest hij opletten waar die twee gingen zitten, hoe ze naar elkaar keken..., of juist niet.

Ooit wilde hij zijn belevenissen en waarnemingen opschrijven en uitgeven. Zijn explosieve materiaal zou voer zijn voor roddelbladen, maar ook in de serieuze media opzien baren. Een onthullend boek, geschreven vanuit het hart van een elitaire wereld, zou hem ook onder intellectuelen het aanzien verschaffen dat hij in zijn dorp al had.

De rijen voor de koffieautomaten waren opgelost en Godfried hees zich omhoog. Met moeite baande hij zich een weg door de meute om te ontdekken dat zijn creditcard hier nutteloos was en dat hij niet over muntgeld beschikte. Op dat moment week de massa alsof het de Rode Zee was, die door Mozes met zijn staf was aangeraakt. Scheidsrechter Geurt Plomp beende naar het midden van de foyer, richtte zijn blik op de droogbloemboeketten waarmee de ruimte werd opgevrolijkt en strekte zijn armen alsof hij het liefste wilde dat het water zich weer zou sluiten.

Het werd meteen doodstil.

'Dames en heren, ik moet u een afschuwelijke mede-

deling doen. Onze goede vriend Simon Berliner is overleden. Wij hebben hem zojuist levenloos in zijn bad aangetroffen. Er is onmiddellijk geprobeerd hem te re-animeren, maar...'

Plomp maakte zijn zin niet af alsof de draagwijdte van zijn boodschap nu pas tot hem doordrong. Hij moest zijn stem verheffen om boven het aanzwellende rumoer uit te komen.

'Blijft u rustig, alstublieft. Ik verzoek het publiek zich ordelijk naar de uitgangen te begeven. De deelnemers aan het toernooi wil ik vragen... *I want to ask the participants ...*'

Wegwezen, dacht Godfried en glipte door de zijuitgang. Genoeg hotemetoten in de buurt om het draaiboek voor noodgevallen af te werken. Na alles wat er deze week was gebeurd, kon hij er even niks meer bij hebben. Godallejezus, daar ging zijn toernooi.

Hoofdstuk 1

Donderdagmiddag 5 januari, Montesciarone

Na de *riposo* wilde Salvatore Biancucci zelf zijn kostuum ophalen. Zijn kleermaker had zich verbaasd over de karnariegele stof die hij had uitgezocht. Meestal koos *il professore* voor kasjmierwol in een gedekte tint.

Aan mijn besluit valt niet te tornen, had hij gezegd, maar het woordgrapje was niet aan de oude Zambrotta besteed. De kromme man, die Biancucci's vader nog had gekleed, was toch al moeilijk verstaanbaar met al die spelden in zijn mond. Hij mompelde wat en knipte met een knorrig gezicht een rafeltje weg. Biancucci waardeerde zijn stilzwijgen. Hij besepte ook zonder toelichting wel dat hij sinds zijn laatste pasbeurt weer een centimetertje in de lengte was gekrompen en in de breedte was uitgedijd.

Nu hij het resultaat van urenlang ouderwets handwerk mocht bewonderen, wilde hij alle tijd nemen om zijn kleermaker onder zijn complimenten te bedelven. Die zou hem op zijn beurt verzekeren dat het hem een eer was geweest om de *maestro* te mogen kleden. En dan snel naar huis om de laatste voorbereidingen te treffen voor zijn vertrek.

Maar Giacomo Zambrotta speelde het ritueel niet mee. 'Maestro, als ik u niet ontrief... Zou het u schikken om

een dezer dagen uw rekening te voldoen? U kiest terecht de mooiste stoffen, maar die moet ik bij aflevering betalen... En er staan nog twee kostuums open, dus u begrijpt...'

Ook dat nog.

'Zijn die rekeningen nog niet betaald?' veinsde Biancucci verbazing. 'Morgen vertrek ik voor een paar weken naar het buitenland om ervoor te zorgen dat de naam van onze woonplaats op ieders lippen ligt. En ik zal niet schromen om u overal aan te prijzen als maker van deze schitterende creatie. En dan, *amico mio*, ga ik meteen na thuiskomst die bankjongens eens eventjes flink de waarheid vertellen.'

Wegwezen.

Hij wierp nog snel een blik in de spiegel om te controleren of zijn zijden sjaaltje hoog genoeg zat om zijn rimpelige hals te bedekken en verliet het atelier in een heel wat hoger tempo dan hij er was binnengekomen.

Op de heenweg naar het hooggelegen centrum van Montesciarone nam Biancucci altijd de hoofdstraat. Buiten het seizoen stonden de winkelmeisjes met elkaar te kletsen, of ze lakten hun nagels in de zon. Met elke respectvolle groet en stralende lach lieten zij een aantal jaren van zijn leeftijd verdwijnen.

Terug slenterde hij altijd buitenom, waar je over het harmonieuze heuvellandschap rondom Montesciarone kon uitkijken zo ver als het oog reikte. Daar lag nog een landgoed van zijn familie, dat op instorten stond. Ondanks zijn betekenis voor het stadje weigerde het gemeentebestuur hem een subsidie voor de restauratie te verlenen.

Op weg naar het Palazzo, waar hij was geboren en nog altijd woonde, wiste hij de aanmaning van zijn kleermaker moeiteloos uit zijn geheugen. Een echte middenstander; altijd wat te klagen. Hij, Salvatore Biancucci, had andere zorgen aan zijn hoofd. Zaterdag begon een

toernooi, waarvoor de organisatoren hem wéér een lager startgeld hadden geboden dan het jaar daarvoor. Nog net vijf cijfers, maar als dat zo doorging werden het er vier. Hij zou de wedstrijd moeten winnen om de neergang tot staan te brengen en om zijn marktwaarde te handhaven bij simultaanseances en publicaties. Maar hoe win je als je concentratievermogen afneemt en het denken steeds meer inspanning kost? Bovendien had hij een hartgrondige afkeer van computers. Hij bezat een sublieme Mac, veel geavanceerder dan de apparaten van die jonge gasten. Maar een machine varianten laten doorrekenen vond hij net zoiets als aan een buitenlander vragen om zijn avondmaaltijd samen te stellen.

Het lag niet aan zijn uitgaven, dat hij in geldnood verkeerde. Dat patroon was al jaren hetzelfde. Hij wilde gewoon van alles het beste, bij het wonen, het reizen, zijn kleding, zijn eten. Ook op zijn vrouwen beknibbelde hij niet. Ambra, zijn secondant, had kennis van zaken en zocht wel eens wat voor hem op, maar vergezelde hem vooral om de buitenwereld de ogen uit te steken. Wat kostte zij wel niet! Een appartement, kleding, sieraden... En ze wilde hoogst zelden met hem naar bed. Om aan zijn trekken te komen moest hij zich, godbetert, naar Siena laten rijden. Nee, het lag aan zijn inkomsten. Die moesten omhoog, om te beginnen bij het komende toernooi.

Biancucci bleef even op de patio zitten, die verborgen lag achter de van leeuwenkoppen voorziene deur van zijn Palazzo. Een oase in de stad, waar zijn familie vanaf de veertiende eeuw resideerde. Hij zou toch niet worden gedwongen om mettertijd het familiebezit van de hand te doen? Die schande zou hij niet overleven. Zijn vader had hem geadviseerd rechten te gaan studeren en – net als hijzelf, zijn grootvader en zijn overgrootvader – een functie te bemachtigen in de *magistratura*. Maar Salvatore blonk uit in schaken, wilde de wereld zien

en wist niet beter of het familiekapitaal zou hem daartoe tot zijn laatste snik in staat stellen. Pas toen hij zich noodgedwongen in zijn financiën ging verdiepen, bleek dat het aandelenpakket van de familie grotendeels was opgegaan aan de restauraties en het onderhoud van het Palazzo.

Gelukkig had zijn financiële nood hem nog creatiever gemaakt dan hij al was. Het plan dat hij de afgelopen weken had ontwikkeld kon wedijveren met de scherpste partijen die hij ooit had gespeeld. Dat was de reden waarom hij zich een oogverblindend geel kostuum had laten aanmeten. Daarom popelde hij om af te reizen naar dat petieterige land achter de duinen, waar in deze tijd van het jaar zijn botten verkilden en hij bijna twee weken lang genoeg moest nemen met wat ze daar 'warm eten' noemden.

Hij knikte minzaam naar de geschilderde portretten, die langs de trap in zijn huis op hem neerkeken. Ze hadden allemaal een knik in hun neus, net als hij. De man met de rode kardinaalshoed, van wie hij rechtstreeks afstamde, kreeg een extra begroeting.

Zijn huishoudster had hem wel eens betrappt toen hij zijn voorvaderen liefkozend toesprak.

'Ik praat ook wel eens met mijn overleden moeder', had ze een excuus voor hem gezocht.

Ja, allicht... Wanneer klepte dat mens nou eens niet? Maar ze bedoelde het goed. Ze was discreet. En ze vormde een vaste en voorspelbare factor in zijn huis, die ervoor zorgde dat hij kon leven zoals hij wilde. Dat ze losbrandde vanaf het moment dat hij de salon met het engelenplafond binnenstapte, moest hij maar voor lief nemen.

'Ah..., *professore*, daar bent u dan eindelijk. Wat draagt u over uw arm, moet dat ook nog in uw koffer? Is dat een kostuum in die kleur? Heilige Maurus van Subiaco..., schakers lijken wel kermisgasten... Voor vanavond heb

ik uw lievelingsgerecht klaar gemaakt. Van mijn zwager kreeg ik een mooie hazenbout en hij had ook nog verse truffel. De temperatuur en de tijd zijn ingesteld; u hoeft alleen de oven nog maar aan te zetten... Morgen om half acht staat Paolo voor de deur, hij brengt u naar het vliegveld. Zijn vrouw heeft eindelijk haar kind gekregen, een jongen. Hij werd met de helm geboren, dus de hele familie rekent op voorspoed. Vergeet u Paolo niet te feliciteren?’

Salvatore Biancucci hoorde haar wel, maar luisterde niet. Hij zette de zwarte koning, die Maria bij het afstoffen had verschoven, op zijn plaats. Met de keten van het Gulden Vlies om zijn nek leek het stuk op Karel de Vijfde, hoewel die een keizer was. Het buxushouten spel was al eeuwen in de familie. Zo lang hij zich kon herinneren stond de slotstelling op het bord van de ‘Onsterfelijke partij’ die Adolf Anderssen tegen Lionel Kieseritzky speelde, op 21 juni 1851 in Londen. De verliezer was slechts drie pionnen kwijt. De winnaar miste zijn dame, zijn beide torens en een loper. Met de resterende loper en twee paarden gaf hij mat op de 23ste zet.²

Als dat mens nu ophoepelde, kon hij in alle rust nog eens het draaiboek doornemen waarmee hij het komende toernooi zou winnen, móest winnen.

‘Maria...’, onderbrak hij de woordenstroom van zijn huishoudster, ‘als ik jóu toch niet had... Je hoeft niet af te sluiten, dat doe ik straks zelf wel. Help me herinneren dat ik je na mijn terugkomst dubbel betaal. Ik zit met mijn hoofd al helemaal aan de Hollandse kust en ben vergeten bij de bank langs te gaan.’

Eindelijk stil in huis.

Eerst legde Salvatore Biancucci de lijst van zijn komende tegenstanders op tafel. Vier namen had hij onderstreept, die een bedreiging vormden voor zijn beoogde koppositie. De rest kon hij hebben.

Nu moest hij toch echt van zijn computer gebruikmaken. De mappen stonden op het bureaublad: Halldórsson, Kerzjakov, N’Koulou en Sivok. Met de laatste wilde hij beginnen, want voor Esther Sivok uit Tsjechië had hij zich zijn gele kostuum laten aanmeten.

Het antwoord op de vraag hoe hij haar zó zou kunnen manipuleren dat ze geen partij voor hem vormde, droeg hij eigenlijk al een paar jaar met zich mee. Het gebeurde tijdens het toernooi in Linares, een kleine stad in Andalusië, waar de zeltogende Spaanse autoindustrie met een internationaal schaakevenement naar naamsbekendheid zocht.

Bij het ontbijt zat hij naast Esther, die hij al vanaf hun eerste kennismaking als mogelijke verovering had afgeschreven. Wel aantrekkelijk, maar ongenaakbaar. Lesbisch vermoedelijk.

Toen de ober langskwam met een schotel spiegeleieren zag hij haar huiveren en haar handen voor haar ogen slaan. *‘Dej to pryč, to je žluté’*, had ze gestameld. Toen hij haar niet begrijpend aankeek en de ober twee eieren op zijn bord liet glijden, schoof ze haar stoel achteruit en verdween ze met haar suikerbroodje naar een andere tafel.

Vanaf dat moment was hij op haar gaan letten. Hij had nog steeds geen idee wat ze had uitgekraamd, maar toen hij later zag hoe ze een schijfje citroen bij de vis wegmoffelde in een servet en consequent ananas en mais uit haar salade peuterde, ging hij via een zoekmachine opzoeken wat in het Tsjechisch ‘geel’ betekent. *‘Zlutá’*, las hij. Ja, dat kon ze die ochtend wel gebrabbeld hebben. Nou ja, niemand was volmaakt, of – zoals Maria zou zeggen – ‘Iedere gek heeft zijn gebrek’.

Maar toen hij naar een mogelijkheid op zoek moest gaan om haar uit haar evenwicht te brengen, was haar weerzin tegen de kleur geel een godsgeschenk. En nu bleek het internet toch wel gemakkelijk. Esther Sivoks